

COSUN MAGAZINE

03
2014

WISSELING VAN DE WACHT 4

AVIKO INVESTEERT IN CHINESE FRITESFABRIEK

Aviko neemt een meerderheidsbelang in een fritesfabriek in het noordoosten van China. Hierover is onlangs overeenstemming bereikt met Snow Valley Agriculture, de huidige eigenaar van de fabriek. De verwachting is dat de afzet van frites in China de komende jaren fors zal toenemen. De fabriek, die Aviko-Snow Valley zal gaan heten, is pas sinds 2013 in bedrijf. Aviko nam al vanaf het begin de verkoop van alle frites voor zijn rekening. Snow Valley

legde zich aanvankelijk uitsluitend toe op vermeerdering van pootgoed en de verkoop van tafel- en fritesaardappelen. Gezien de snel stijgende vraag is het de bedoeling de capaciteit van de fritesproductie op korte termijn fors uit te breiden. Ook wordt er een vlokkelijng geplaatst. De frites zal worden afgezet onder de merknamen Aviko, Diamond, Tulip en Windmill.

NIEUW DISTRIBUTIECENTRUM PUTTERSCHOEK

In Puttershoek wordt begin juli het nieuwe distributiecentrum in gebruik genomen. De eerste paal voor de nieuwbouw is geslagen op 25 juli vorig jaar. In het nieuwe distributiecentrum is plaats voor 17.000 pallets. Voor de productie van specialiteiten-fabriek Puttershoek is dat ruim voldoende. In de toekomst gaan ook de producten van de overige Suiker Unie-vestigingen (onder andere stropen en kandij) en de handelsartikelen voor opslag naar het distributiecentrum. Het nieuwe distributiecentrum is volledig geautomatiseerd.

DUYNIE NEEMT JAMES & SON OVER

Duynie Holding heeft van Agrifirm het bedrijf James & Son (GM) Ltd. overgenomen.

James & Son is de Engelse coproductentak van Agrifirm. Het bedrijf wordt samengevoegd met de Engelse veevoer-

bedrijven van Duynie Holding. Door de samenvoeging ontstaat een bedrijf met een breed aanbod aan coproducten en een stevige basis op de Engelse veevoermarkt.

INDEX

Van de voorzitter	3
Wisseling van de wacht	4
Uitkeringen in 2014	5
"Leidende rol coöperatie verandert"	7
"De klant bepaalt"	8
Vliegende start belooft recordopbrengst	10
IRS-informatie	12
Kort Nieuws	16

CONTACT

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Suiker Unie centraal agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst@suikerunie.com
www.cosunleden.nl
Voor adressen agrarische dienst in de regio zie: www.cosunleden.nl

COLOFON

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie Koninklijke Cosun U.A. voor leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS, Engel Lameijer, Wim van Hof/GAW, Twan Wiermans

Foto omslag

Jos van Campen (l) draagt voorzitterschap over aan Dirk de Lugt

Basisontwerp

Koenders Design

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2014

AFSCHIED

Dirk de Lugt

nieuwe rol in de coöperatie. In de middagbijeenkomst hebben we afscheid genomen van Jos als voorzitter van de raad van beheer. Velen die de afgelopen elf jaar en ook daarvoor met hem hebben samengewerkt, waren aanwezig en dat was niet voor niets. Jos heeft op een indrukwekkende wijze leiding gegeven aan de coöperatie, wat bij eenieder veel respect heeft afgedwongen. Niet alleen als voorzitter van Cosun, maar ook vanaf 2007 als voorzitter van alle Europese bietentelers. In een tijd van Europese herstructurering heb je mede richting gegeven aan een nieuwe toekomst en tegelijkertijd zorg gedragen voor een toenemend vertrouwen, Jos. Namens ons allen, nogmaals bedankt voor alles wat je hebt gedaan voor de coöperatie en haar leden. Ik wens je, samen met je vrouw Adriën, nog vele jaren in goede gezondheid toe.

al veel bietenpercelen die de rijen gesloten hebben. Ook nu weer zorgt de hoeveelheid regen voor grote verschillen. Terwijl het de afgelopen maand mei op sommige plekken te droog is geweest, zijn er ook plekken waar de regen in overvloed is gevallen. Al met al wordt een recordopbrengst verwacht van 15 ton suiker. Nu is het seizoen nog lang en kan er nog van alles gebeuren, maar de verwachtingen zijn hooggespannen. Ditzelfde beeld geldt voor veel landen in Europa. Van Finland tot Italië worden goede opbrengsten verwacht. Ook de voorraad te verkopen suiker van de vorige campagne is aanzienlijk. Een hoge suikeropbrengst, in combinatie met een lage wereldmarktprijs, doet de Europese quotumsuikerprijs flink zakken. Voorlopig lijkt dit nog niet te veranderen. Uiteindelijk zal dit de bietenprijs voor dit jaar geen goed doen.

Op 4 juni heeft de coöperatie haar jaarvergadering gehouden. De ledenraad heeft de jaarrekening vastgesteld en goedkeuring verleend aan het gevoerde beleid en het gehouden toezicht. Ook is dit het moment waarop bestuurswisselingen plaatsvinden. De voorzitter van de raad van toezicht, Watze van der Zee, was na acht jaar voorzitterschap aftredend en niet herkiesbaar. We hebben er uitgebreid bij stilgestaan. Watze, bedankt voor de wijze waarop je je taak hebt vervuld. Ik wens je namens de coöperatie het allerbeste toe. In zijn plaats is Edwin Michiels (Horst) gekozen als nieuw lid van de raad van toezicht. Eerder dit jaar is Adrie Bossers (Langeweg) gekozen in de raad van beheer in de plaats die is vrijgekomen door het afscheid van Jos van Campen. Beide mannen wens ik veel succes met het vervullen van hun

In de jaarvergadering is in de ledenraad een eerste discussie geweest over het nieuwe suikersysteem na het beëindigen van de huidige suikermarktordening in 2017. Vanaf dan is er in Europa geen quotering meer. Het uitgangspunt is dat de referentie die we als telers hebben, de basis gaat vormen voor de leveringsrechten vanaf 2017. Een ander uitgangspunt is dat alle leden de kans zullen krijgen op dezelfde wijze mee te groeien. Tegelijkertijd is het belangrijk dat Cosun de mogelijkheid blijft houden de hoeveelheid te leveren bieten af te stemmen op de marktmogelijkheden. Verderop in deze Cosun Magazine wordt hier uitgebreid bij stilgestaan.

Suikerprijsontwikkeling

Afgelopen voorjaar, na een te warme winter, hadden we een vroege zaaidatum. Na een gemiddeld goede start zijn er nu

Brancheorganisatie

Door de opheffing van de productschappen per 1 januari 2014 wordt gewerkt aan de oprichting van een Branche Organisatie (BO) voor de akkerbouw. EU-regelgeving lijkt de richting op te gaan van sectoren, terwijl de wens van de Nederlandse akkerbouw een gewasoverschrijdende organisatie is. Samen met andere partijen uit het bedrijfsleven en met belangenorganisaties is Cosun hierbij betrokken. Samen wordt gezocht naar praktische oplossingen. De staatssecretaris heeft de Kamer toegezegd datzelfde te doen met de Europese Commissie en de sector gezamenlijk. Het is belangrijk genoeg dat een efficiënte organisatie samenhang brengt in alles wat de akkerbouw nodig heeft als het gaat om een gericht middelenpakket, ketengericht onderzoek en innovatie, verordeningen en als platform.

WISSELING VAN DE WACHT

Na elf jaar voorzitterschap heeft Jos van Campen in de ledenraad van 4 juni afscheid genomen van Cosun. Dirk de Lugt heeft het stokje van hem overgenomen. Ook de voorzitter van de raad van toezicht, Watze van der Zee, nam afscheid. Edwin Michiels is benoemd tot nieuw lid van de raad van toezicht.

Vicevoorzitter Jacob Bartelds bedankt Watze van der Zee

De ledenraad heeft formeel de cijfers van 2013 vastgesteld en decharge verleend aan de raad van beheer voor het gevoerde beleid en aan de raad van toezicht voor zijn toezicht. Uit de toelichting van financieel directeur Tine van de Werken bleek dat er slechts kleine verschillen zaten tussen de voorlopige cijfers die in februari aan de ledenraad gepresenteerd waren en de definitieve cijfers. Van de Werken behandelde ook de cijfers van Cosun tot en met april. Het resultaat van Suiker Unie lag in deze periode duidelijk lager dan een jaar daarvoor. Dit vanwege de lagere suikerprijzen. Aviko presteerde tot op heden een stuk beter dan het jaar daarvoor. Vorig jaar draaide Aviko in de eerste maanden van het jaar met verlies. De afzetcontracten zijn tegen relatief goede prijzen afgesloten, terwijl de aardappelprijs, anders dan velen verwacht hadden, fors gedaald is. Sensus boekte tot op heden een goed

resultaat, maar wat lager dan vorig jaar. Dit vooral vanwege de gestegen cichoreiprijs. SVZ liet een iets lager resultaat zien dan een jaar eerder. Dit vanwege mindere prestaties van het Amerikaanse deel van SVZ, een onderdeel dat de afgelopen jaren juist goed presteerde. Het resultaat van Duynie lag een stuk boven dat van 2013. Dit mede onder invloed van de acquisities van vorig jaar (Beuker en de veevoeracti-viteiten van Jan Bakker). Per saldo lag het resultaat van Cosun tot en met april iets onder dat van 2013. De verwachting is echter dat het resultaat door een forse daling van het resultaat van Suiker Unie voor 2014 uiteindelijk een stuk lager uit zal komen dan vorig jaar.

Nieuw suikersysteem

Secretaris Jan Willem van Roessel presenteerde de plannen voor het suikersysteem dat van kracht zou moeten worden in 2017, na de afschaffing van de Europese suikermarktordening. De huidige

basisreferentie van bietentelers is afgeleid van het Europese suikerquotum dat Cosun toegewezen heeft gekregen. De basis daaronder vervalt dus in 2017. De raad van beheer wil vanaf dat moment zowel het leveringsrecht als de leveringsplicht laten afhangen van het aantal aandelen dat de leden op hun naam hebben staan. Op dit moment is er echter geen vaste verhouding tussen het aantal aandelen en de basisreferentie. Het ene lid levert 20 ton quotumbieten per aandeel (het minimum), het andere lid 42 (het maximum) of nog meer. De raad van beheer wil daarom alle leden de kans geven hun aantal aandelen uit te breiden tot het niveau dat ze nog precies aan hun leveringsplicht kunnen voldoen. Daarmee wordt bereikt dat de hoeveelheid aandelen ten opzichte van de basisreferentie bij alle leden gelijk wordt. Wanneer vervolgens de basisreferentie in 2017 zou vervallen, kan het aantal aandelen bepalend worden voor de hoeveelheid bieten die geleverd mag worden. Wel zal hiervoor nog een correctie toegepast moeten worden om te voorkomen dat er door de leden veel meer bieten geleverd gaan worden dan de fabriek kan verwerken. Ook zal de inleg per aandeel verlaagd worden, zodat het gemiddelde lid een zelfde investering in Cosun zal doen als nu.

De ledenraad reageerde overwegend positief op de ideeën. Er zijn echter nog veel zaken verder uit te werken en te bespreken, voordat de ledenraad zijn fiat zal geven aan het nieuwe systeem. De doelstelling is om de hoofdlijnen van het nieuwe systeem vast te stellen in de

ledenraad van november dit jaar of uiterlijk in februari volgend jaar. In de vergaderingen komende winter kan het dan met de leden besproken worden. In 2015 kan het systeem vervolgens verder uitgewerkt worden. Voordat eind 2016 de leveringsovereenkomsten voor 2017 uitgestuurd worden, moeten alle details geregeld zijn.

Afscheid

Vertrekkend voorzitter Jos van Campen werd op humoristische wijze toegesproken door kringvoorzitter Simon Breure die terugkeek op de gehele periode van 35 jaar waarin Van Campen bestuurlijk actief was bij Cosun. Namens de raad van toezicht bedankte secretaris Wim Blijdorp Van Campen voor de prettige samenwerking en zijn open houding richting de raad van toezicht. Bram van Woerkom voerde het woord namens de jongerenraad. Hij sprak zijn waardering uit voor de actieve betrokkenheid van Jos bij de jonge leden van de coöperatie. Alhoewel Watze van der Zee, de scheidende voorzitter van de raad van toezicht,

Mianne en Dirk de Lugt, Jos en Adriën van Campen

geen "poespas" wilde, werd ook hij in het zonnetje gezet. Streekgenoot Luc van Driessen bedankte Van der Zee voor de manier waarop hij zijn functie heeft ingevuld. De ledenraad kon altijd bij hem terecht, wanneer daar behoefte aan was. Vicevoorzitter van de raad van toezicht, Jacob Bartelds, schetste de carrière en de verdiensten van Van der Zee aan de hand van de ontwikkelingen in het ledental van de coöperatie en de bietenprijzen sinds 1987, toen Van der Zee toetrad tot het kringbestuur van Zeeuws Vlaanderen. De vicevoorzitter van de raad van beheer, Gerard van Tilburg, koos een andere insteek: Van der Zee kreeg van hem een helm, waardoor hij in de toekomst geen

kopzorgen meer hoeft te hebben. Het middagprogramma stond in het teken van het afscheid van Jos van Campen. De bijeenkomst werd bijgewoond door een groot aantal gasten uit binnen- en buitenland. De nieuwe voorzitter van Cosun, Dirk de Lugt, en de voorzitter van de concerndirectie, Robert Smith, spraken lovende woorden over de manier waarop Van Campen de afgelopen elf jaar zijn rol als voorzitter heeft ingevuld. In het bijzonder kwamen zijn verbindende kwaliteiten naar voren bij en na de acquisitie van CSM Suiker, toen niet alleen twee bedrijven, maar ook twee groepen boeren geïntegreerd moesten worden. Vanwege zijn diplomatieke gaven speelde Jos van Campen ook jarenlang een bijzondere rol als boegbeeld van de Europese bietentelers. Ter gelegenheid van het afscheid zijn de columns die Van Campen heeft geschreven voor Cosun Magazine, gebundeld in een boekje dat hem is aangeboden namens de coöperatie.

Jan Willem van Roessel

UITKERINGEN IN 2014

De ledenraad heeft op 4 juni de jaarcijfers van 2013 vastgesteld. Op basis van deze cijfers kunnen de uitkeringsbedragen worden berekend. De uitkeringsregelingen zijn gebaseerd op het resultaat van de coöperatie in de laatste drie boekjaren.

Cosun behaalde in 2013 een zeer goed resultaat, waardoor de uitkeringsbedragen stijgen. Er zijn twee soorten uitkeringen: de Bedrijfsbeëindigingsuitkering (BBU) en de Uitkeringsregeling Bieten-leveringen (UB). De BBU geldt alleen voor aandelen die zijn uitgegeven tot en met 1999 en wordt uitbetaald bij bedrijfsbeëindiging of na dertig jaar. Vanaf 2000 geldt de UB-regeling. Deze is gebaseerd op de geleverde tonnen standardsuikerbieten (16% suiker). De UB-regeling voorziet in een uitkering bij bedrijfsbeëindiging of na vijftien jaar. Voor CSM-telers die in 2007 zijn toegetreden, gelden speciale voorwaarden. Ondermeer kunnen zij al na tien jaar (in 2016) een UB-uitkering krijgen.

Boekjaar	Aandelen per 31/12	verwerkte tonnen biet 16%	coöperatief resultaat (mln. euro)
2011	157.034	6.212.973	53,3
2012	156.526	6.179.105	125,9
2013	156.303	6.122.656	103,1
Totaal 2011-13	469.863	18.514.734	282,3

Berekening:

BBU: 282,3 mln./469.863: € 600,81 gemiddelde winst per aandeel (was: € 510,66).

UB: 282,3 mln./18.514.734: € 15,25 gemiddelde winst per ton bieten bij 16% (was: € 13,42).

De hoogte van de uitkering is afhankelijk van de gemiddelde winst per aandeel en per ton standaaardsuikerbieten in de laatste drie boekjaren. Dit bedrag wordt vermenigvuldigd met een factor die afhankelijk is van de ouderdom van de aandelen, dan wel het aantal jaren dat bieten is geleverd. De basisgegevens voor de berekening staan in de tabel.

Uitkering op aandelen (BBU)

De uitkeringswaarde van de in boekjaar 2014 ingeleverde aandelen wordt berekend aan de hand van de gemiddelde winst per aandeel en de toegekende factor (zie de tabel). Deze factor is vastgelegd per 31 december 1999. Op aandelen die vanaf 2000 zijn uitgegeven, wordt geen BBU-recht opgebouwd. Bij inlevering wordt het aankoopbedrag van € 181,50 uitbetaald (of het reeds betaalde bedrag als de aandelen nog niet geheel zijn afgelost). Doordat er ieder jaar omwisseling plaatsvindt van dertig jaar oude aandelen zijn er geen aandelen ouder dan boekjaar 1985. De aandelen uit 1985 worden in 2014 omgewisseld. Per aandeel uit dit boekjaar wordt de nominale waarde van € 45,40 uitgekeerd, vermeerderd met de factor $4,25 \times € 600,81$ (totaal: € 2.598,84 per aandeel). Leden met deze aandelen krijgen hierover bericht. Het aandeel wordt omgewisseld in een aandeel van boekjaar 2014. Voor de nieuwe aandelen geldt de normale betalingsregeling.

Uitkering op basis bietenleveringen (UB)

De uitkering voor de vanaf 2000 geleverde suikerbieten is gebaseerd op de gemiddeld geleverde hoeveelheid standaardbieten (geleverde bieten omgerekend naar bieten met 16% suiker) in de campagnes 2000-2013. De gemiddelde hoeveelheid standaaardsuikerbieten wordt vermenigvuldigd met de toe te kennen factor en de gemiddelde winst (€ 15,25) per ton standaaardsuikerbieten.

Voor de leden die in 1999 al lid waren van de coöperatie gelden de overgangsfactoren uit het UB-reglement. Bij beëindiging van het lidmaatschap in 2014 (geen leveringen meer in de komende campagne) geldt voor hen de factor 3,50 behorende bij levering gedurende veertien campagnes. Voor degenen die lid geworden zijn vanaf boekjaar 2000 gelden de gewone factoren. Deze factoren zijn lager (na veertien jaar leveren is de factor in dit geval 3,25).

Wie ontvangt de uitkering?

Voor de uitkering komen leden in aanmerking die in boekjaar 2014 naar het oordeel van de raad van beheer hun bedrijf hebben beëindigd en dit jaar geen bieten meer leveren. Leden die hun aandelen al hebben ingeleverd, ontvangen binnenkort de uitkering. Ook leden die in de loop van 2014 hun bedrijf alsnog beëindigen, kunnen dit jaar nog een uitkering ontvangen. Om nog

voor boekjaar 2014 te kunnen worden geaccepteerd, moet de opzegging van het lidmaatschap schriftelijk gebeuren voor 1 september. U kunt hiervoor contact opnemen met de agrarische dienst.

Jan Willem van Roessel

Uitkering BBU

Boekjaar aandeel	Factor	Uitkeringswaarde aandeel (inclusief nominaal bedrag € 45,40)
1985	4,25	€ 2.598,84
1986	4	€ 2.448,64
1987	3,75	€ 2.298,44
1988	3,5	€ 2.148,24
1989	3,25	€ 1.998,03
1990	3	€ 1.847,83
1991	2,75	€ 1.697,63
1992	2,5	€ 1.547,43
1993	2,25	€ 1.397,22
1994	2	€ 1.247,02
1995	1,75	€ 1.096,82
1996	1,5	€ 946,62
1997	1,25	€ 796,41
1998	1	€ 646,21
1999	0,75	€ 496,01

Uitkering UB 2014

Uitkering UB	(op basis gemiddelde levering in tonnen bij 16%)	
Basisbedrag per ton	€ 15,25	
Aantal campagnes geleverd	UB-factor	Uitkeringsbedrag per ton in 2014
3	0,55	€ 8,39
4	0,75	€ 11,44
5	1,00	€ 15,25
6	1,25	€ 19,06
7	1,50	€ 22,88
8	1,75	€ 26,69
9	2,00	€ 30,50
10	2,25	€ 34,31
11	2,50	€ 38,13
12	2,75	€ 41,94
13	3,00	€ 45,75
14	3,25	€ 49,56
Uitkering overgangsregeling in 2014		
Aantal campagnes geleverd	UB-factor	Uitkeringsbedrag per ton in 2014
14	3,5	€ 53,38

"LEIDENDE ROL COÖPERATIE VERANDERT"

Gastspreker bij het afscheid van Jos van Campen was Ruud Huirne, directeur Food & Agri Nederland bij Rabobank en bijzonder hoogleraar coöperatief ondernemerschap aan de Wageningen Universiteit. Hij sprak over het onderwerp 'Coöperatie en leiderschap'.

Professor Huirne onderstreepte allereerst de resultaten die de Nederlandse coöperaties in het verleden hebben geboekt voor hun leden. Nederland is wat dat betreft een voorbeeld voor vele andere landen. Iets waar we trots op kunnen zijn. "De vorige wedstrijd hebben we gewonnen", was zijn stelling. We beginnen echter aan een nieuwe wedstrijd. Coöperaties staan voor de uitdaging om enerzijds, ondanks de schaalvergroting, binding te houden met hun leden en anderzijds in te spelen op de nieuwe mondiale ontwikkelingen. Wereldwijd groeit de bevolking en neemt de koopkracht toe. De vraag is of wij als Nederlandse land- en tuinbouw er van kunnen profiteren. De groei vindt niet plaats in Europa, maar in Zuidoost-Azië, Latijns-Amerika en Afrika. Verder moeten we duurzamer gaan

produceren. Zo wordt wel gesteld dat we wereldwijd de productie moeten verdubbelen met de helft van de input. In Nederland is de productiviteit sinds de jaren vijftig sterk gestegen, maar de laatste jaren vlak de groei in veel sectoren af. Instituten zoals de productschappen worden afgebouwd. Dit alles vraagt om nieuw leiderschap bij de Nederlandse coöperaties. Leaders die niet alwetend zijn, maar leaders die netwerken, luisteren en verbinden en samenwerking zoeken. Om ook de nieuwe wedstrijd te kunnen winnen zijn drie zaken essentieel:

- Investeren in duurzame innovaties
- Marktgerichtheid, flexibiliteit en toegevoegde waarde in de keten
- Transparantie, vertrouwen en tracking & tracing

Om innovaties te realiseren moet je uitvinders koesteren, nieuwe kennis (bijvoorbeeld van genetica) gebruiken en inspelen op de behoeftes van klanten en de maatschappij. De financiering van innovaties is lastiger geworden door de afbouw van de productschappen, maar de provincies en de EU kunnen hier een nieuwe rol in gaan vervullen, aldus Huirne.

Kansen

Marktgericht produceren betekent inspelen op trends zoals duurzame productie: efficiënt en met zo min mogelijk afval en inspelen op kansen, zoals het juiste aanbod van voedsel. Eetpatronen veranderen. Ook in Nederland is er sprake van ondervoeding. Sommige bewoners van verzorgingshuizen krijgen onvoldoende voedingsstoffen binnen, maar aan de andere kant

krijgen vele andere Nederlanders weer te veel binnen. Verder kunnen bedrijven inspelen op zaken als voeding en sport en voeding en gezondheid. Mensen willen graag gezond ouder worden. Marktgericht produceren betekent ook dat de retail niet als vijand gezien moet worden, maar juist als een partner. Ook in non-food liggen kansen. Denk daarbij aan brandstof, vezels, bloemen en ingrediënten.

Om exportmarkten te behouden is het essentieel dat we vanuit Nederland kwalitatief goede producten leveren. Klachten over onze producten en importbeperkende acties als die van de Russische overheid zijn deels politiek gemotiveerd, maar voor het overgrote deel gewoon terecht. Het zelfreinigend vermogen mag wat dat betreft omhoog. Enkelingen verpesten het nu voor een grote groep. Vertrouwen is essentieel voor de export. Daarnaast zijn monitoring en tracking & tracing nodig, al verhoogt dit wel de kosten.

De wereld verandert en wordt minder stabiel. Hoe turbulenter de markt wordt, hoe meer er van de managementvaardigheden van een bedrijf wordt gevraagd. De manier van besturen moet passen bij de omgeving waarin een bedrijf actief is. Dit alles vraagt veel van de leiding van coöperaties. Volgens Huirne kan Nederland, met de juiste insteek en de juiste mensen, echter ook deze wedstrijd winnen en een voorbeeld voor de wereld blijven, met Food & Agri als motor voor de economie.

Jan Willem van Roessel

"DE KLANT BEPAALT"

Cosun-lid Harry de Schutter uit Heijningen en zijn broer Toon combineren de teelt van akkerbouwgewassen met de fruitteelt. De familie heeft de handen vol met deze bloeiende tak van het bedrijf. Vooral met de kersen. "Fruit is een belangrijke bron van inkomsten", aldus Harry.

Voor Harry de Schutter (46) en zijn vrouw Bonnie zijn het dit jaar al vroeg drukke tijden: al vanaf eind mei is de kersen oogst aan de gang. Pas eind juli is het seizoen ten einde. "De bomen stonden dit jaar erg vroeg in bloei. Twee weken eerder dan normaal", vertelt Harry. Daarna verliep het voorspoedig. De bloesem heeft ondanks de vroege lente niets geleden. De bijen deden hun werk naar wens. De hommels die Harry voor de zekerheid achter de hand hield voor het geval het voor de bijen te koud zou zijn om te bestuiven, waren niet nodig. Ook de nachtvorst heeft geen roet in het eten gegooid. De spreuwen evenmin, want de boomgaard is overkapt en aan de zijanten dicht. De kersen hangen er veilig. Ook voor de regen. Die krijgt geen kans de plukrijpe kersen open te laten barsten en ze onverkoopbaar te maken.

Harry, Bonnie, zijn broer Toon en schoonzus Lyzette telen de zoete kers. De familie heeft er op vier hectare maar liefst tien rassen van, van heel vroege tot heel late. De rassen zijn geënt op zwakgroeiende onderstammen, waardoor ze maximaal maar drie-en-een-halve meter hoog worden. Dat plukt sneller. "Sommige rassen hebben een groot 'plukvenster' en veel kilo's. Je kunt er lang en veel van oogsten", vertelt Harry. "Andere hebben een klein plukvenster. De topper qua smaak is Kordia. Teelttechnisch is dat tevens het moeilijkste ras. Het is erg moeilijk daarvan constant voldoende kilo's te telen."

De Schutter kan dankzij een doordachte rassenkeuze twee maanden onafgebroken kersen verkopen. De keuze is deels gebaseerd op kennis en ervaring van andere telers en deels op 'proberen'. Harry: "Kersen is een kleine teelt. Een

onafhankelijk onderzoeksinstituut, zoals je in de bietenteelt hebt, is er niet. Je bent overgeleverd aan de raseigenaar/boomkweker. Het komt dus gemakkelijk voor dat je een ras koopt dat uiteindelijk toch niet blijkt te voldoen." Bevalt een ras niet, dan wordt het snel weer opgeruimd. Harry is dat twee keer overkomen. Van de 28 rijen kersenbomen (drie hectare), waarmee hij begon, heeft hij er zes vroegtijdig moeten rooien. "Dat is leergeld", zegt hij.

Het ene ras bleek veel last te hebben van vruchttrot. Bij het andere werd de kers snel zacht. "Zachte kersen verkopen niet. De consument wil harde. Dan kun je zo'n ras wel alsnog proberen te pushen, maar het is de klant die bepaalt wat goed is. Rassen laten staan die niet goed verkopen, is niet verstandig. Daar is het overkappingssysteem te duur voor", aldus Harry.

Harry en Bonnie de Schutter: Zomertijd is kersentijd

Puntgaaf met steel

De kersenteelt is arbeidsintensief. "Tien kilo verkoopbare kersen van een boom is een goede oogst. Die heb je zo verkocht, maar niet zo maar geplukt", vertelt De Schutter. "De teelt is een factor vier meer werk dan die van appels en peren."

De Schutter heeft in de oogsttijd zo'n vijftig man aan het werk (schooljeugd, Polen, huisvrouwen). Geoogst en gesorteerd wordt in de ochtend, verpakt en verkocht in de middag. De pluk luistert nauw. Het steeltje moet eraan zitten en de kers moet puntgaaf zijn, want een scheurtje in de kersenhuid werkt bederf in de hand. "Als je iets te wild plukt, trek je het steeltje er half af. Je moet de kwaliteit van de plukjeugd dus goed in de gaten houden", aldus Harry. De beschadigde kersen vriest De Schutter in en verwerkt hij later onder de merknaam De Zuylenhoeve tot sap, jam en ijs. De kersen zelf verkoopt hij niet onder ras/merknaam. Door de beperkte plukperiode per ras is dat eerder een rem op de afzet dan dat het betere afzetmogelijkheden biedt, stelt hij.

Bietenquotum

De broers zitten inmiddels 23 jaar in het fruitteeltvak. "Als ondernemer ben je altijd op zoek naar groeimogelijkheden voor je bedrijf. Wil je in een teelt verder groeien of wil je meer? Bij ons werd het

fruit", vertelt Harry. Begonnen met "een kaveltje peren" hebben ze dat uitgebreid tot 14 hectare peren en 4 hectare appels. De kersen kwamen er in 2003 bij na een tip van een fruithandelaar.

"De fruitteelt is heel goed te combineren met akkerbouw", aldus De Schutter. "De teelt past prima in de arbeidsfilm van het bedrijf. In de fruitteelt is het meeste vakmanschap gevraagd in de wintermaanden, wanneer het snoeiwerk gedaan moet worden. In de akkerbouw heb je dan juist tijd over", legt hij uit.

De broers telen 22 hectare suikerbieten, 22 hectare consumptieaardappelen, 55 hectare granen en 11 hectare zaaiuien.

"We hebben late teelten met bewaar-kwaliteit", licht Harry toe. Behalve in de fruitteelt en in bewaring, hebben de broers de afgelopen jaren vooral in de bietenteelt flink geïnvesteerd. "Vanaf de eerste handelbaarheid hebben we stelselmatig bietenquotum bijgekocht. Met dank aan de agrarische dienst die ons daarin goed heeft geadviseerd", vertelt Harry. Vóór de invoering van het quotum was de teelt noodgedwongen fors gekrompen door ernstige aaltjesbesmetting. Daarom werd destijds 1 op 10 geteeld.

Harry en Toon telen Alexina KWS en Lisanna KWS. Tot voor enkele jaren leverden de broers hun bieten recht-

streeks af bij de fabriek in Dinteloord.

"Die was soms dichterbij dan het eigen erf. We leverden toen graag vroeg. Nu niet meer. Nu willen we liever de maximale opbrengst halen", aldus Harry.

Bij de kersenverkoop zet De Schutter zwaar in op de directe verkoop aan de consument. Hij verkoopt kersen aan huis, geeft rondleidingen en biedt kersarrangementen aan, zoals een high tea in de boomgaard. Daarnaast staat de familie zes dagen per week met een eigen kraam op strategische plekken in Roosendaal en Breda. Verder verkoopt Harry ze aan onder anderen een bakker die er kersenkoek van bakt. Een ander deel gaat naar markthandelaren en de tussenhandel. De promotie en verkoop doet Bonnie. Over aandacht voor het product hebben de De Schutters overigens niet te klagen. Geen andere vrucht is zo met vakantiegevoel verbonden als de kers. Zomertijd is kersentijd. Dat lokt vanzelf. Na de kersen volgt eind augustus de appel- en de perenoogst. Veel rustiger wordt het er niet op, want ook de akkerbouwtaak draait op volle toeren.

Ton Schönwetter

Toon de Schutter

VLIEGENDE START BELOOFT RECORDOPBRENGST

De bieten doen het dit jaar erg goed. Een recordopbrengst van 15 ton suiker per hectare behoort tot de mogelijkheden. De suikerprijs zal zeer waarschijnlijk lager zijn.

Na een vroege start van de uitzaai volgden bovengemiddeld warme maanden april en mei met veel zon. De opkomst is goed, met uitzondering van sommige percelen op de klei. Met een gemiddelde zaaidatum van 26 maart is de zaai dit jaar een kleine twee weken eerder afgerond dan het langjarig gemiddelde. Potentieel betekent dit zo'n 500 kg suiker extra per hectare. Na de over het algemeen goede opkomst volgde een lange periode van goede weersomstandigheden: een relatief hoge temperatuur en veel zon. De groeivorsprong werd daardoor nog verder vergroot. Het groeimodel geeft aan dat we gemiddeld richting de 15 ton suiker per hectare kunnen uitkomen.

Beperkte overzaai

De eerste registraties in Unitip geven een wisselend beeld van het plantenaantal.

Het varieert van 60.000 tot meer dan 100.000 per hectare. Het gemiddelde is 83.000. Met de gemiddelde zaai-afstand van 19,2 cm is de opkomst ongeveer 80%. De overzaai is, verspreid over alle regio's, beperkt gebleven tot krap één procent van het totale areaal. Opvallend is de overzaai als gevolg van vreterij door emelten (ruim 220 hectare). Andere oorzaken zijn vooral verstuing (100 hectare) en muizenvraat en korstvorming, beide 50 hectare.

De neerslag was dit voorjaar ongelijk verdeeld. In het zuiden hebben vooral de kleipercelen last gehad van droogte na de zaai. In diverse gevallen heeft het bietenzaad deels droog gelegen en is de opkomst onregelmatig geweest. In het noorden is steeds de nodige regen gevallen. In Drenthe heeft een grote hoeveelheid regen zelfs voor schade gezorgd. Plaatselijk is op bietenpercelen

plasvorming ontstaan en is de structuur slecht geworden.

De omstandigheden voor de onkruidbestrijding waren gunstig. Soms was de werking zo fel dat een effect op de bieten zichtbaar was. Op percelen met voorvrucht aardappelen (>25%) is in veel gevallen sprake van problemen met aardappelopslag. In de afgelopen winter is er geen vorst geweest. De enige afdoende methode om aardappelplanten goed te bestrijden is de onkruidstrijker tijdig inzetten, aangevuld met handmatig aanstippen. Meer dan anders is ook mechanisch geschoffeld.

Aaltjes en bladschimmels

Het voorspoedige teeltseizoen met de hoge temperaturen brengt nog andere zaken met zich mee. Opvallend is dat op percelen waar dit nog niet werd verwacht, nu al bietencyste-aaltjes zichtbaar

actief zijn. Bietenplanten blijven achter in ontwikkeling en hangen op warme dagen snel slap. Let goed op dergelijke signalen. Als aaltjes in het spel zijn, is het verstandig in het vervolg te kiezen voor een resistent ras.

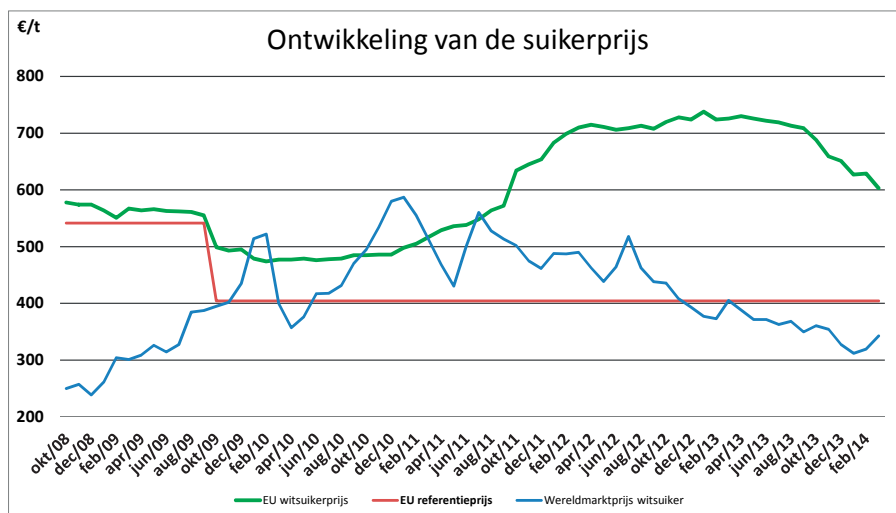
Ook bladschimmels kunnen zich eerder manifesteren. De vlotte ontwikkeling van de bieten onder hoge temperatuur en steeds vochtige omstandigheden zijn een prima bodem voor schimmelontwikkeling. Suiker Unie heeft veel aandacht voor dit belangrijke onderwerp. In regio's waar in het verleden telers verrast zijn door niet tijdig onderkende aantastingen door bladschimmels, wordt extra aandacht geschonken aan herkenning. Vanaf nu regelmatig de bieten hierop controleren is van belang. Volg ook de berichtgeving via www.cosunleden.nl.

Campagneplanning

Inmiddels hebben alle telers hun leveringsvoorkeur aangegeven en is de agrarische dienst bezig met de voorlopige planning. De definitieve campagneplanning volgt in augustus. Op basis van de huidige inzichten wordt gerekend op een oogst van ruim 6 miljoen ton en een campagneduur van 19 weken. De start zal liggen in de eerste helft van september. Maar zoals gezegd, het groeiseizoen is nog lang. Als de percelen gesloten zijn, is er gemiddeld zo'n 300 kg suiker per ha

Vreterij door emelten

aanwezig. Voor een recordoogst moet die hoeveelheid groeien met een factor 50. Het areaal in Nederland is met ruim 75.0000 hectare een paar duizend hectare groter dan vorig jaar.

Ook in de landen om ons heen worden lange campagnes en hoge producties verwacht. De grote producenten Frankrijk en Duitsland hebben ook iets meer gezaaid en kenden ook een vroege uitzaai. Maar het groeiseizoen is nog jong en de prognose is nog niet erg nauwkeurig. Omdat vrijwel overal in Europa hoge suikerproducties worden verwacht zullen de quota zeker vol geproduceerd worden en komt er ook een ruim aanbod van surplussuiker. De voorziening op de Europese markt is ruim en dat laat zich ook zien in de prijsontwikkeling. De Europese Commissie zal zeer waarschijnlijk ook geen aanvullende maatregelen nemen, zoals de conversie van surplussuiker naar quotumsuiker of de verruiming van import tegen lagere invoertarieven, zoals afgelopen jaren is gedaan.

Lagere prijs

Zoals de grafiek laat zien, daalt de suikerprijs in de EU sinds eind vorig jaar. De daling lijkt nog niet tot staan gebracht te zijn. De lagere prijzen gaan een fors effect hebben op de resultaten van de Europese suikerbedrijven. Sommige hebben inmiddels al een winstwaarschu-

wing afgegeven. Het moge duidelijk zijn dat ook Suiker Unie niet ontkomt aan een omzetsdaling als gevolg van lagere prijzen. Of en hoe zich die voortzet in de rest van dit en volgend jaar is nog onduidelijk.

Gezien de verwachte oogst en het uitblijven van conversie kan er een groot volume aan surplussuiker ontstaan. De volledige afzet hiervan zal een flinke uitdaging worden. Voor uitspraken over het doorschuiven van surplussuiker is het echter nog te vroeg.

De Europese suikerprijs wordt meer en meer beïnvloed door de prijs op de wereldmarkt. Die laatste toont al vanaf medio 2011 een dalende trend, maar er lijkt zich een kentering voor te doen. De voorraden zijn weliswaar nog vrij groot, maar de vooruitzichten voor de oogst zijn niet overal positief. Brazilië, de grootste producent, lijkt een miljoen ton suiker minder te gaan oogsten dan aanvankelijk voorspeld. Door de huidige lage prijzen wordt er bovendien mogelijk minder suikerriet aangeplant, waardoor volgend jaar de productie in balans zou kunnen komen met de consumptie. Analisten verwachten verder negatieve effecten van El Niño op de suikerproductie. De vooruitzichten op de langere termijn voor de wereldmarktprijs zijn derhalve gunstig.

Pieter Brooijmans

Gert Sikken

BLADSCHIMMELBESTRIJDING: HET DRAAIT OM DE DETAILS

Vijf bladschimmels kunnen in suikerbieten veel schade veroorzaken. Zo kan dit bij stemphylium en cercospora tot meer dan 40% oplopen. De mate van schade is afhankelijk van het tijdstip van infectie en de mate van aantasting. Hoe zwaarder het gewas aangetast is hoe meer schade er ontstaat. Opbrengstderving voorkomen is de insteek van de bladschimmelbestrijding.

De details zijn belangrijk om de eerste aantasting te herkennen, maar ook om vast te stellen wat de bladplekken veroorzaakt. Op deze foto het eerste vlekje van stemphylium.

De keuze van het middel hangt af van welke van de vijf bladschimmels (roest, meeldauw, ramularia, cercospora of stemphylium) uw gewas aantast. Daarom is het herkennen van de bladschimmels belangrijk. Bovendien is niet elke bladplek het gevolg van aantasting door een bladschimmel. Goede herkenning voorkomt onnodige bespuitingen en zorgt voor een effectieve bestrijding van de bladschimmel die uw gewas aantast. Dat wil zeggen: het juiste tijdstip en het juiste middel.

Herkennen

De details zijn belangrijk voor het herkennen van de vlekjes veroorzaakt door bladschimmels. Ook kan daardoor pseudomonas, waar geen bestrijding tegen nodig is, worden onderscheiden van cercospora. Om u daarbij te helpen staat er veel informatie op www.irs.nl/bladschimmel. Wanneer u aantasting heeft en twijfelt over de veroorzaker, kunt u via uw

teeltadviseur, een monster insturen naar IRS Diagnostiek.

Bladschimmelwaarschuwingsdienst

De bladschimmelwaarschuwingsdienst helpt u bij de bladschimmelbestrijding. Op het moment dat er op twee percelen in een regio bladschimmels worden gevonden gaat er een waarschuwing uit voor die regio en ontvangt u een sms om uw percelen te gaan controleren.

Schadedrempel

Alle bladschimmels hebben dezelfde schadedrempel. Bij de eerste aantasting, de eerste vlekjes, moet u een bespuiting met een fungicide uitvoeren om schade te voorkomen.

Een vervolgbespuiting is alleen nodig op het moment dat u nieuwe aantasting door bladschimmels waarneemt.

Bram Hanse

BLADSCHIMMEL-SITUATIE OP UW SMARTPHONE

Wilt u weten of er in uw gebied al een waarschuwing is uitgegaan van de bladschimmelwaarschuwingsdienst? Dit jaar kunt u dat voor het eerst ook direct in de IRS app bekijken. Heeft u de IRS app nog niet gedownload: scan één van onderstaande QR-codes of ga naar www.irs.nl/app.

Download de IRS-app via één van onderstaande QR-codes.

Play Store
(Android)

iTunes Store
(iOS)

Heeft u geen smartphone, ga dan voor de actuele situatie naar www.irs.nl/bladschimmelkaart.

Rubriek onder
verantwoordelijkheid van:

Postbus 32, 4600 AA Bergen op Zoom

Tel.: +31 (0) 164 274 400
Fax.: +31 (0) 164 250 962

irs@irs.nl
www.irs.nl

Eindredactie: Jurgen Maassen

Lagere opbrengst door droogteschade!

SUIKERBIETEN HEBBEN **VEEL WATER NODIG**

Voor de productie van 80 ton suikerbieten per hectare is globaal 3,5 miljoen liter water nodig. Deze hoeveelheid moet door neerslag en vanuit de bodemvoorraad geleverd worden. Als de vochtvoorziening niet voldoende is, gaat dit ten koste van de opbrengst van de bieten.

Vooral op droogtegevoelige, lichte gronden is de vochtvoorziening vaak niet toereikend voor een optimale opbrengst. Beregening kan dan uitkomst bieden.

Wanneer beregenen?

Als het bietenloof in een warme, droge periode alleen overdag slap hangt, kost dat doorgaans geen opbrengst. De groei van de bieten gaat pas echt stagneren als de bladeren door verbranding beschadigd raken. Daarvoor moet het loof meestal voor langere tijd door verwelking op de (hete) grond liggen. 's Nachts komt het loof dan niet meer overeind. In 2013 is voor het deelproject 'Sensoren in Suikerbieten' (project IJKakker) een proefveld aangelegd om de effecten van beregening op de opbrengst en kwaliteit van bieten te onderzoeken.

In een droge periode (juli/augustus) werd drie keer beregend. Het bietenloof hing overdag wel wat slap, maar er was geen sprake van beschadigd blad. De beregenin-

gen hadden geen invloed op de suikeropbrengst. Dit lijkt een bevestiging voor de stelling dat bieten pas schade van droogte ondervinden vanaf het moment dat het blad door verbranding beschadigd is.

In genoemd deelproject wordt overigens onderzocht of sensoren in staat zijn om het juiste beregeningstijdstip objectief en betrouwbaar te bepalen. Dit jaar is er daarom weer een beregeningsproef op zandgrond aangelegd.

Wat levert beregenen op?

Uit oud onderzoek bleek dat bij vochttekort in juni, juli een watergift van 30 mm per hectare de wortelopbrengst van suikerbieten met ongeveer 4 ton per hectare verhoogde. Uit Unitip-gegevens van Suiker Unie bleek dat de gemiddelde wortelopbrengst van beregende bieten ongeveer 7,5 ton per hectare hoger was dan die van niet-beregende bieten. De gemiddelde totale waterhoeveelheid, met gemiddeld ongeveer twee giften, was bijna 60 mm per hectare. De hogere opbrengst

zal grotendeels aan beregening te danken zijn, maar kan mede door andere factoren beïnvloed zijn.

Is beregenen rendabel?

De rentabiliteit van beregenen hangt vooral af van de kosten van aanschaf en gebruik van beregeningsapparatuur, de droogtegevoeligheid van de grond (hoe vaak moet ik beregenen) en de gewassen in het bouwplan. Of beregenen rendabel is, kan per bedrijf verschillen.

Peter Wiltink

Op zandgrond kan beregenen de suikerproductie in een droge periode op gang houden.

GRAAN ERAF, KALK EROP

Zorg dat u uw bietenpercelen voor 2015, indien nodig, bekalkt. Zodra de voorvruchten van de bieten het veld ruimen, kunt u dat doen. De omstandigheden voor het effectief verhogen van de pH en/of behoud en verbetering van de bodemstructuur zijn dan vaak optimaal.

Op zand- en dalgronden is bekalken nodig om de pH op het juiste peil te houden of te brengen. Ook op zavel- en kleigronden is bekalken nuttig, maar dan vooral voor een goede bodemstructuur.

Wanneer is bekalken nodig?

Uiteraard is het belangrijk om een recente pH-analyse van het perceel te hebben. Hierbij moet u bedenken dat de uitslag van een pH-monster het gemiddelde pH-niveau van het perceel weergeeft. Er kunnen binnen een perceel plekken zijn met een veel lagere pH!

De hoogte van de advies-pH zand- en dalgronden is afhankelijk van het percentage aardappelen in het bouwplan en het organischestofgehalte. In de Teelthandleiding (op www.irs.nl) kunt u advies-pH's voor diverse situaties vinden. In de praktijk komen we regelmatig pH's tegen ver beneden 5,0. De bieten groeien dan slecht en zijn gevoelig voor ziekten en plagen. Vooral de oudere zavel- en kleigronden met weinig reserve aan koolzure kalk zijn dankbaar voor een bekalking. Dit zijn ook de gronden waar de pH daalt en zo laag geworden kan zijn, dat het opbrengst kost. We treffen soms zavel- of kleiperceelen waar de pH tot ver beneden 6,0 is gedaald!

Hoeveel kalk?

Met behulp van de applicatie Kalkbemesting (op www.irs.nl) kunt u uitrekenen hoeveel kalk (Neutraliserende Werking) u moet geven om de gewenste pH te realiseren.

Voor het op peil houden of brengen van de bodemstructuur zijn geen precieze

Betacal is goed voor de bodemstructuur.

adviezen. In de praktijk zijn goede ervaringen met Betacal-giften tussen 10 en 20 ton per hectare. Voor zavel- en kleigronden is Betacal de geschiktste kalkmeststof. Voor zand- en dalgronden maakt het bij zomer- of najaarstoepassing voor de effectiviteit niet veel uit welke kalkmeststof u gebruikt. Werk de kalk altijd goed door de bouwvoor!

Kalk en drijfmest

Wilt u een groenbemester zaaien en voorafgaand kalk en drijfmest geven? Zorg dan dat tussen tijdstip van het bekalken en de drijfmestgift minimaal één week zit. Als drijfmest rechtstreeks in contact komt met verse kalk, zal er stikstof uit de mest door vervluchtiging verloren gaan.

Peter Wilting

TIP: GEBRUIK ZOMER-MAANDEN VOOR AANLEG BIETENBEWAARPLAATS

Om bieten goed te kunnen bewaren en veilig en snel te kunnen laden is een ruime en goed bereikbare bewaarplaats met een vlakke ondergrond nodig. Denk tijdig na over zaken als hoeveel ruimte u nodig heeft voor het storten van uw bieten en of u bieten lang gaat bewaren en nog dient te investeren in afdekmaterialen. Kijk voor aanwijzingen en adviezen op www.cosunleden.nl/teelt-campagne of www.irs.nl/vraagbaak.

HERKEN DE SYMPTOMEN VAN RHIZOMANIE

Sinds enkele jaren hebben we in Nederland te maken met varianten van het rhizomanievirus die de resistentie van de suikerbietenrassen kunnen doorbreken. De meest gebruikte resistentie tegen rhizomanie (Rz1) is bij deze varianten onvoldoende. Daardoor veroorzaken ze symptomen van rhizomanie en doen (veel) schade.

Voor de beheersing van de nieuwe rhizomanievarianten kunt u een ras met aanvullende resistentie (Rz1 + Rz2, bijvoorbeeld Sandra KWS) gebruiken. Om te bepalen of u een dergelijk ras nodig heeft, moet u weten of op uw perceel een resistentie doorbrekende variant voorkomt. Dit kunt u nagaan door tijdens de teelt te letten op de symptomen van rhizomanie.

Symptomen

Als in een ras zonder aanvullende resistentie symptomen ontstaan van rhizomanie, is dit een aanwijzing voor het voorkomen van een resistentiedoorbrekende variant van het virus. Kenmerkend voor de rhizomanie zijn de symptomen aan loof en wortel. Planten die door het virus ziek geworden zijn, hebben verlengde bladstelen en zijn veel lichter van kleur. Hierdoor worden ze 'blinkers' genoemd. Ze vallen erg op in een perceel als het maar enkele planten betreft. Staan er meer bij elkaar dan is het moeilijker om ze te herkennen. Als u een blinker voorzichtig (met de spade) uit de grond haalt, ziet u vaak een insnoering op de wortel. Deze insnoering kan ook heel laag zitten en daardoor minder opvallen. Onder de insnoering worden door de biet veel zijwortels gevormd. Hieraan dankt rhizomanie haar naam: rhizo = wortel; manie = dolheid (foto). Bij het doorsnijden van de bieten, met name later in het seizoen, zijn bruinverkleurde vaatbundels zichtbaar.

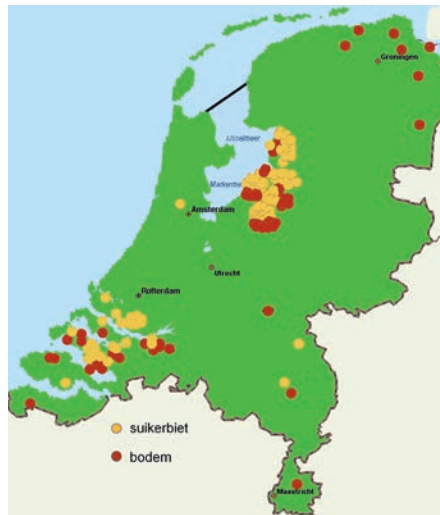

Foto links: Kaartje waar tot en met 2013 in de suikerbieten of in grond van suikerbietpercelen een resistentiedoorbrekende variant van het rhizomanievirus (AYPR en/of TYPR) is aangetroffen.

Foto rechts: Bij het uitspitten van een blinker (biet met rhizomaniesymptomen) is er vaak een insnoering op de wortel zichtbaar. Ze kan ook laag op de wortel zitten. Onder de insnoering is een wortelbaard zichtbaar van fijne zijwortels. Bij het doorsnijden zijn de bruinverkleurde vaatbundels te zien. Dit wordt steeds beter zichtbaar naarmate het seizoen vordert.

Voorkomen en beheersen

In vrijwel heel Nederland zijn resistentie doorbrekende varianten in bieten of in grond van bietenpercelen aangetroffen (zie kaart). Staan er bij u op het perceel opvallend veel blinkers, verspreid of op

plekken, noteer dit en kies daar de volgende bietenteelt voor een ras met aanvullende resistentie tegen rhizomanie.

Bram Hanse

ZAAI DE JUISTE GROENBEMESTER!

Na de teelt van het hoofdgewas is de teelt van een groenbemester gunstig voor de bodemgezondheid. Kies daarom altijd de groenbemester die bij uw situatie past. Voor suikerbieten zal dit in veel gevallen bladrammenas of gele mosterd zijn. Ze dragen bij aan het omlaag brengen van de populatie bietencyste-aaltjes en bladrammenas verlaagt de rhizoctoniadruk. Kijk voor het effect op andere aaltjes op www.aaltjesschema.nl. Zaai een groenbemester op tijd en teel het met even veel zorg als een gewas wat geld oplevert.

IN MEMORIAM: HUIB VAN DER MAAS

Op 3 juni is op 76-jarige leeftijd Huib van der Maas overleden, oud-bestuurslid van onze coöperatie. Van der Maas had al een lange periode als landbouwvoorman achter de rug, toen hij in 1994 toetrad tot het van het bestuur van Cosun. In 2002 nam Huib na acht jaar afscheid van het bestuur.

Van der Maas heeft jarenlang gestreden voor de belangen van de Nederlandse akkerbouw en de Zeeuwse akkerbouwers in het bijzonder. Koninklijke Cosun gedenkt hem met dankbaarheid voor zijn inspanningen voor de coöperatie en haar leden. Wij wensen zijn familie sterkte toe om het gemis te kunnen aanvaarden.

BENOEMINGEN

Edwin Michiels

De ledenraad heeft Gerard van Tilburg en Greet Prins herbenoemd als lid van de raad van beheer. Dirk de Lugt volgt vertrekkend voorzitter Jos van Campen op. Adrie Bossers was in februari al gekozen als lid van de raad van beheer in de vacature Van Campen. De voorzitter van de raad van toezicht, Watze van der Zee, is teruggetreden vanwege het bereiken van de maximale zittingstermijn. In zijn plaats is Edwin Michiels benoemd. De huidige vicevoorzitter van de raad van toezicht, Jacob Bartelds, is herbenoemd. In de eerste bijeenkomst in

de nieuwe samenstelling is hij tevens tot nieuwe voorzitter van de raad gekozen. Edwin Michiels (41) heeft een gemengd bedrijf met akkerbouw en vleesvarkens in Horst-Melderslo in Noord-Limburg. Hij heeft een brede bestuurlijke ervaring. Onder andere als voorzitter van de LLTB-afdeling Horst-Venlo, voorzitter van de raad van commissarissen van veevoercoöperatie Vetelia, kringvoorzitter en bestuurslid bij CSVCOVAS en vanuit die hoedanigheid als lid van de ledenraad van Cosun.

VERNIEUWING LEDENPORTAAL

Het ledenportaal van Cosun, waarop de bietentelers inloggen, krijgt een nieuw gezicht en wordt heringericht en uitgebreid. Het portaal wordt ondermeer beter toegankelijk voor gebruikers van smartphones en tablets. Het vernieuwde ledenportaal gaat half augustus, ten tijde van de vroegbestelling van bietenzaad, online. Een klankbordgroep van telers heeft inspraak gehad tijdens de ontwikkeling. Het portaal is te raadplegen via www.cosunleden.nl.

